

Een verhaal dat je leven verandert

Geplaatst op januari 31, 2011 door [boekencentrum](#) | [2 reacties](#)

Irma Joubert ontroert met een verhaal over reizen, het hart en de realiteit

Dit is een vertaling van een recensie die in voorjaar van 2008 verscheen in Die Volksblad, een toonaangevend dagblad in Zuid-Afrika.

Als je een recensie over een boek schrijft, begin je dikwijls, zo tussen het lezen door, aantekeningen te maken bij het verhaal en ondertussen denk je na over wat je over het boek zult gaan schrijven.

Maar soms komt er een uitzondering op je weg. Een uitzondering zoals dit *boek*, *Tussen Stasies* / [Het meisje uit de trein](#), dat sinds twee weken overal in het land in de boekhandel ligt. Vanaf het moment dat ik het boek begon te lezen, sleepte het verhaal mij eenvoudig zo mee dat ik echt geen pen wilde pakken om een paar aantekeningen te maken. Ik wilde alleen maar verder lezen. En als een volgende taak me riep, had ik er absoluut moeite mee het boek weg te leggen.

Ik wilde lezen over wat er gebeurt met de hoofdpersoon, een klein Duits meisje, Gretl Schmidt, dat probeert te ontsnappen en dan uit een trein moet springen en samen met haar oudere zus, Elza, het veld in moet vluchten. Een klein ogenblik later wordt deze zelfde trein, waarin haar moeder en ook haar grootmoeder zitten, met springstof opgeblazen, wanneer hij over een brug rijdt. Gretl en Elza lopen dagen aan een stuk – en komen zo uiteindelijk in Polen terecht. Tijdens die vermoeiende voettocht, waarin ze bijna van honger en dorst omkomen, wordt Elza erg ziek en ontfermt een man zich over hen.

Hij neemt hen mee naar een boerderij, waar Elza uiteindelijk sterft. De boerderij is dezelfde als die waarnaar Jakób Kowalski, de mannelijke hoofdpersoon van het boek, ontboden werd. Hem wordt gevraagd om Gretl met zich mee te nemen en voor haar te zorgen. Dit doet hij dan ook. En vier jaar lang, van 1944-1948, woont Gretl bij Jakób en zijn moeder en zijn broer Stan op hun boerderij.

Maar Jakób gaat gebukt onder het geheim dat hijzelf en zijn kameraden, als leden van 'het Thuisfront': het Poolse verzet, de trein opbliezen waarin Gretls moeder en grootmoeder zaten.

Het was niet de bedoeling dat deze trein die op weg was naar Auschwitz, opgeblazen zou worden. De springstof was bedoeld voor een andere trein die later voorbij moest komen. De trein waarin Gretl en Elza (eerst) reden, bevond zich niet conform de dienstregeling op het spoor.

Als Jakób, die dan 21 jaar oud is, Gretl voor de eerste keer ziet – op pagina 35 van de 468 pagina's – 'roert zich een vreemde zwakheid in zijn binnenste'. Vanaf dat moment ontwikkelt zich een speciale band tussen Jakób en Gretl. Jakób gaat vechten om Warschau te helpen bevrijden, de poging mislukt en hij wordt zwaar gewond naar huis teruggebracht. Zijn overleving wordt als een wonder gezien.

Gretl verzorgt hem dan op een manier die zeer volwassen is voor een kind van zes, zeven jaar. Op een dag zegt de moeder van Jakób, die dan niet meer thuis woont en als ingenieur elders werkt, dat Gretl niet meer bij hen kan wonen. Ze kunnen haar, samen met hun andere kinderen, eenvoudig niet meer onderhouden.

Jakób brengt haar naar een Duits weeshuis waar zij als een van 50 kinderen geselecteerd wordt om ter adoptie naar Zuid-Afrika te gaan. Daar wordt zij door twee heel bijzondere ouders, Bernard en Kate Neethling, geadopteerd. Ook krijgt zij er een oudere, geadopteerde broer bij, Kobus. In Zuid-Afrika wordt zij herdoopt tot Grietjie Neethling. Zij leert heel hard op school. Hier is zij een jong Afrikaans meisje geworden.

De lezer krijgt zoals de geschiedenis daarna verder gaat, antwoorden op vragen zoals of de twee hoofdpersonen, Gretl en Jakób, elkaar ooit weer zien. En hoe tijdelijk of permanent hun wegen elkaar kruisen.

Zonder het verdere verloop van het verhaal weg te geven, kan ik wel zeggen dat het verhaal het romantische hart zal ontroeren, op een uiterst realistische manier, tot aan het eind van de gebeurtenissen.

Graag had ik een onderschrijf aan de titel van deze roman toegevoegd: weldadige woorden rechtstreeks uit het hart. Het hele gebeuren is pagina na pagina, hoofdstuk na hoofdstuk, in deernis vorm gegeven. En met warmte omgeven. Het is absoluut aangrijpend, waarheidsgetrouw en echt.

Het woordgebruik in het boek is poëtisch precies. Een enkel voorbeeld hiervan op pagina 245: 'Haar woorden zijn rond als kiezelstenen, haar stem het water van een diepe, roerloze rivier'. Door dit gegeven, en vanwege de beeldrijke taal, is het gebeuren werkelijk visualiseerbaar. De zinsnede 'alleen zo'n flauw zichtbare C' laat de lezer echt de maan zien, precies zoals Gretl deze ook ziet.

Op pagina 263 wordt aan Jakóbs gedachten over de trein en aan het stationsmotief in het boek aandacht besteed: 'De moeilijkste reizen die hij in zijn leven heeft gemaakt, waren allemaal met de trein. Hij weet niet wat erger was: de reis daarheen of de eenzame terugreis, nadat hij haar daar had achtergelaten. Maar hij heeft inmiddels geleerd om aan iets anders te denken.'

Ook vertelt Grietjie (Gretl's Afrikaanse naam) op p. 300 aan François, een psychologiestudent die veel van haar houdt en voor wie zij een klein studieobject wordt: 'Ik herinner me de stations. En de trein. In de kop van de trein brandde ook een vuur; als de locomotief voorbij tufte, kon je dat zien. De rook verspreidde een soort zurige roetgeur, heel anders dan de rook van andere vuren. Dit vuur is beslist mijn droomvuur niet.'

Stations worden in het boek vaak niet als veilige plekken gezien. Het is een boek over reizen. In de buitenwereld reizen tussen landen: Duitsland, Polen en Zuid-Afrika. Maar het zijn de reizen in de binnenwereld die het diepst snijden.

Voor al aan het begin, bij de zoektocht naar Zwitserland waarnaar de twee meisjes op weg denken te zijn, wordt het verhaal vervlochten met het kinderverhaal over Heidi en Peter. Dat kent veel Bijbelse vergelijkingen, zoals alleen de onschuldige ogen van een kind ze zouden kunnen zien. Maar het zou het boek natuurlijk te kort doen als er geen melding wordt gemaakt van de precisie waarmee de Tweede Wereldoorlog en de geschiedenis onderzocht zijn. Over de opstand in Warschau, Zwarte Donderdag, de Poolse gevoelens over de betrokkenheid van Rusland bij de oorlog en de verhoudingen tussen het Oosten en het Westen.

Het is een rijk boek met een grootse visie. En inzicht. Het is een boek over oorlog, trauma en menselijk tekort dat je hartroerend en waar wordt voorgehouden. Het is een boek waaraan je verknocht raakt. Het is een verhaal dat het hart zo raakt dat je voelt dat het jouw werkelijkheid is van hier en nu; dat je iemand in je nabijheid staande moet houden en het verloop van het verhaal moet vertellen. En zeggen: Heb je het gehoord, dit is wat er toen van Gretl geworden is.

Voor mij was het een levensverrijkende ervaring. Een weg die mijn weg van boeken gekruist heeft. Dit móet je lezen.

Recensent: Danila Liebenberg, redacteur boeken, *Die Volksblad* (Z.A.)

Irma Joubert debuteerde in Nederland bij uitgeverij Mozaïek met *Het meisje uit de trein*. In april 2011 verschijnt haar volgende roman, *Het spoor van de liefde*. Beide zijn vertaald door Dorienke de Vries.

Vertaling van dit artikel: Michiel Angenent

Advertenties

SHARE THIS:

Like

Wees de eerste die dit leuk vindt.

GERELATEERD

[Ik geloof niet in het Christelijke boek interview met Janne IJmker door Arie Westerhout](#)
In "historische romans"

[Over het goede dat onherstelbaar beschadigd lijkt | door kadmosb](#)
In "joke verweerd"

[Het meisje dat verdween. Een waar gebeurd verhaal](#)
In "WOII"

Dit bericht werd geplaatst in [historische romans](#) en getagged met [Het meisje uit de trein](#), [historische roman](#), [Joubert](#). Maak dit favoriet [permalink](#).

2 REACTIES OP “EEN VERHAAL DAT JE LEVEN VERANDERT”

Monique | [februari 11, 2011 om 2:03 pm](#) | [Beantwoorden](#)

‘Het meisje uit de trein’ is echt een prachtig boek, en ik had het niet mooier kunnen verwoorden dan de hierboven geschreven recensie!

Pingback: [Het meisje uit de trein](#) | [Ennamored](#)

Blog op WordPress.com.